СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 123. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 28. мая, 1925. VOL. XXXIII. No. 123. Jersey City, N. J., Thursday, May 28. 1925. THREE CENTS

Демократи будуть помагати Кулиджови в справі світового суду.

ВАШИНГТОН, 26. мая. — Демократичний сенатор Кинг заявив президентови Кулиджови, що 38 демократичних сенаторів буде підпирати президента, як він буде побиватися за приступленнем Злучених Держав до світового суду.

Сенатор додав, що супроти сеї демократичної піддержки можливий упадок пропозиції треба буде зарахувати в вину републиканцям.

УРЯД ЗА ВИСИЛКОЮ ДОПОМОГИ БІГУНОВОМУ ПОДОРОЖНОМУ.

ВАШИНГТОН, 26. мая. — З Білого Дому видано запевнення, що, як лишень сього покажеться певна потреба, американський уряд вишле допомогу капітанови Роалдови Амундсенови, що поїхав літаками на північний бігун і не давав про себе знати досі через 132 години, хоча він мав вернутися за 48 годин.

Колиб мало прийти до сього, щоби Америка висилала таку допомогу, то тоді уряд поступивби після пляну фльотної команди, котра радить вислати туди один з великанських кермових воздушних кораблів.

Богато американських летунів заявило свою охоту вибратися на північ на ратунок пропавшому відкривцеви.

ВЖИВАВ ПАЛЦЯ ЯК РЕВОЛЬВЕРА.

НЮ ЙОРК, 25. мая. — Гарі Ляпідус, аптекар (дроґіст) з Другої Ев., привів нині на поліційну стацію свого покупця, котрий назвав себе Петром Елерманом, та оповів таку історію: Покупець прийшов до аптеки вчасним ранком та казав собі дати пасту до зубів. Аптекар посягнув по товар, але як обернувся назад до покупця, побачив виставлений до себе револьвер, накритий хустиною. Заким покупець крикнув йому: „Руки в гору", купець вже догадався, що се розбійничий напад та що розбишака закрив револьвер хустиною, щоби хто з вулиці не побачив нападу. Та аптекар не дав таки за виграну, але перескочив через ляду й кинувся до напасника. По довгій боротьбі він його переборов і відставив на поліцію. Тут напасник казав, що він револьвера не мав, а лишень сховав палець під хустину, і що він собі так жартував. Суд, однак, взяв справу поважно і визначив його бейл на 15,000 долярів.

МАЄ ДОКАЗИ НА ІСНОВАННЄ СЛОНІВ В ЄГИПТІ.

ШИКАҐО, Илинойс, 25. мая. — Генрі Брестед, професор історії Єгипту на Шикаґовському університеті, вернув з наукової подорожи по Єгипті та каже, що йому вдалося відкрити камінні статуї слонів, які е для нього певним доказом, що яких 6,000 літ тому назад в Єгипті жили слоні.

ПАСТОР ПОСВЯЧУЄ МОЧАР НА СУНИЦІ.

КАРВЕР, Месечузетс, 25. мая. — Довколичні протестанти незвичайно здивовані церемонією, якої доконав баптиський проповідник Гиден на великих мочарах коло Кейп Кад. Серед довгої церемонії посвятив він сі мочари службі Богови та просив Бога, зародити ґоґози так, як „нігде инде в світі".

МАДЯРСЬКІ РЕПУБЛИКАНЦІ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ ТУТ ПРОТИ ГОРТИ.

НЮ ЙОРК, 25. мая — Мадярські републиканці в сьому краю стали організуватися в спеціяльне товариство, яке мае довести до поваления теперішного уряду диктатора Горті та завести на Мадярщині справдішну републику.

Рух обхопив уже широкі круги мадярської іміґрації. Противники сього руху, прихильні диктаторови Горті, роблять на орґанізаторів ріжні доноси до американського уряду й громадянства. Кажуть, що сю орґанізацію зорґанізував мадярський провідник Каролі, президент коротко тревающої мадярської републики, як він був тут, та що він через се зломав свое слово, дане департаментови заграничних справ у Вашинґтоні.

ПРОПОВІДЬ НА ЧАСІ.

НЮ ЙОРК, 25. мая. — Др. Кристіян Райснер, проповідник одної методиської церкви, заповів був на минувшу неділю проповідь про злодійства. Коли прийшлося йому нарешті виголосити сю проповідь, він міг заявити, що проповідь була дуже на часі, бо його самого кілька днів тому обікрали злодії, забравши від нього дорогоцінности, а межи ними заручиновий перстень його жінки вартости 600 долярів.

ХОЧУТЬ ЗМІНИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 25. мая. — Річна конвенція Американського Медичного Товариства ухвалила домагатися від конґресу зміни теперішного прогибіційного закона в тому напрямку, щоби лікарі мали повну свободу записувати хорим алькоголічні напитки.

На конвенцію прибуло вже півтора тисячі лікарів, а сподіються, що буде їх на конвенції до 6 тисяч.

КОРАБЛІ СТРІЧАЮТЬ ЛЕДОВІ ГОРИ.

НЮ ЙОРК, 25. мая. — Капітан корабля Тосканії, що приїхав сюди вчора з Ґлезґова, оповідав, що корабель стрінув по дорозі ледові гори. Минувшого четверга пасажири сього корабля оглядали ледову гору, яка мала яких 500 стіп довжини а 300 висоти. Американська прибережна сторожа бачила сі гори й заздалегідь остерігає [illegible] кораблі, що во- [illegible]

УДАРТЕ В ВІЧЕВИЙ ДЗВІН, ДОПОМОЖІТЬ ГОЛОДНОМУ СЕЛУ.

Від місяців не бачить наш селянин хліба. Сам не мае чим поживитися і не мае зерна на весняний посів. Тепла зима і мишва знищила озимину. Лютий ворог донищує його податками і даниками та жде на його загибіль.

Громадяне. Не даймо загибати живому народови. Киньмося всі як оден до ратунку нації. Нехай прокинеться в ту страшну хвилю і найбільш заспалий кут, хай вдарить в вічевий дзвін і кличе нарід на пораду, на негайну допомогу нашому Голодуючому Рідному Селу.

Поратувати село — це наш святий обовязок, бо ратуючи село, ратуемо українську націю. Від того обовязку не може і не сміе відтягнутися буквально ні одна особа українського роду.

В першій мірі повинні взятися до цеї праці наші товариства і парохії по місцях, а дальше всі свідомі громадяне. Повинні скликувати віча і наради і представити народови голодове лихоліття в старім краю.

Коли бракує Вам бесідника пишіть до Обеднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ДОРОГІ КАТАРИ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 25. мая. — На конвенції лікарів-специялістів горла, що тепер відбуваеться тут в готели Амбасадорі обчислив один лікар, що занедужання на катарі коштують американське населеннє коло біліона долярів у рік. На рік захорує на нього в Злучених Державах 100 міліонів осіб (себто декотрі особи по кілька разів у рік).

МИСТЕЦТВО ЗЛІПЛЮВАННЯ ДОЛЯРІВ І ЙОГО ВИКОНАВЦІ

Будівельний підприємець п. Бернард Раппапорт, замешкалий при ул. Ґоломба у Львові позичив у Банку Відбудови 873 доляри. Гроші завинув у ґазету і сховав до кишені. По якомусь часі та ґазета почала йому заваджати, він її витягнув і рішився викинути, але наперед передер її на половину, очевидно разом з грішми. Щойно передерши прийшов до себе і сконстатував, що всі позичені доляри нагло зробилися роздвоєними. Серед своїх приятелів у віденській каварні жалувався нещасний на велику страту. Та на все є рада. Бо ось адвокат др. Епштайн за дуже малу нагороду титулом посередництва взявся ратувати пошкодованого. Він представив його артистови від ліплення долярів Фрідманови. Разом пійшли вони до мешкання Фрідмана на Ґазову улицю, де той останній за 50 долярів винагороди взявся направляти подерті доляри. При допомозі всяких плинів і праси він направив один 50-доляровий банкнот так майстерно, що Раппапорт захопився. Перший банкнот припав Фрідманови титулом гонорару. Решту на очах Раппапорта Фрідман теж позліплював і вложив їх під прасу, заявляючи, що так мусять вони лежати 18 годин. Сам Фрідман віддав ключ від хати Раппапортови і тої ночі дома не ночував. На другий день зійшлися всі три Раппапорт, Фрідман і Епштайн, щоби вибрати з праси доляри. Та долярів уже не було. Фрідман заявив, що вони згоріли. Справа пійшла перед суд.

НОВА НЕДУГА.

У Східньому Забайкалю на Сибірі появилася нова пошесть. Тисячі людий хорують недугою, яку прозвано уровською від ріки Уров. Недуга проявляється наростанням волів, пухненням та викривлюванням кінчин. Недужі мають дуже здеформований вигляд. Нормальна здорова людина виглядае на великана в порівнанню з недужим. Хорує на цю нову пошесть 10 тисяч людий. Ленінградське т. зв. Піроговське Товариство взялося енерґійно за просліджениє недуги та боротьбу з нею.

ПРИВЕЗЛИ ВЕЛИКУ ЗБІРКУ ГАДЯ.

НЮ ЙОРК, 24. мая. — Нюйорський Зоольоґічний Парк дістав сими днями величезний ладунок гадя, присланого його колекторами (збирачами) в Африці. Привезено страшні вампирі, всяке піскове гадя, кобри, тощо.

Найбільше зацікавлення викликує африканська гадюка „мамба", найбільша їдовита гадюка в світі. Ні один гад не вдаряє так скоро, як вона.

Вона лежить собі спокійно на галузю дерев, і людина, переходяча попри неї, може її легко взяти за галузочку. Гадюка мае звичай кусати людий в лице, шию й груди, і тому її рани рідко вигоюються. Звичайно людина вмирає до години.

Заряд парку віддасть частину своєї збірки другим музеям і паркам, а відтак буде вживати декотрих гадюк для виробу протиїдного серума, якого богато продають в Бразилію для лічення людий, вкушених гадям.

„УПАДОК ЕВРОПИ".

В однім лондонськім політичнім журналі за місяць січень ц. р. знаходимо статтю Е. Ділльона п. з. „Упадок Европи", в якій критикує він Ліґу Націй та твердить, що вона являеться Лігою банкирів без жадного морального авторітету в світі. Бракує їй також збройна сила, щоби примушувати непослушних до послуху. І так вона не могла заборонити Грекам вдертися в глуб Анатолії, не вміла припинити Поляків від наступу на Україну і т. д. Він бачить зародок нової війни в тім, що Польща тепер держить Східню Галичину, Горішний Шлеськ та Вільно. Він певний, що ізза цього прийде скорше чи пізнійше до війни. Критикує він далі версайський договір та пропонує Союз европейських народів. Він бачить страхіття більшевизму та констатує, що Польща і Румунія за слабі супроти нього в разі війни. Він більшевизм розуміе так: е це свойого рода релігія через свій страшний фанатизм, відзначається він великою нетерпимістю та вірою в неможливе. Ділльон порівнює більшевизм з воюючим іслямом.

З ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

Сойм на засіданню дня 29. квітня відкинув внесок українських послів за признання 6-міліонового кредиту для улеґалізування тайного українського університету і політехніки у Львові. За цим внеском голосували національні меншости і ППС.

ПОЖЕЖА НА СЕЛІ.

З Фирлеївки, золочівського повіта повідомляють:

Пожежа вибухла о півночі з 1-го на 2-го травня з невідомих причин. Поширенню огню сприяв сильний вихор. Коли я прибув на місце нещастя, вже було по пожарі. Сторчали руїни і згарища 28 господарств. В господаря Тимка Томовича потягнула пожежа страшні жертви в людях. На уголь згоріла його жінка і наймит, хоч вони на час пробудились. Однак запоморочені наглим перестрахом і полумінем не вспіли вирватись з обіймів огню. Жінка вискочивши з хати зачепилась на колючу огорожу в садку і на тій огорожі згоріла. Наймит вибігаючи сонний зі стодоли, впав на порозі і згорів на уголь. Богато людий попарилось підчас ратовання. Згинуло 8 штук худоби. Ратунок був утруднений, не тільки сильним вихром, але і браком ратункових приладів.

4-та МІЖНАРОДНЯ СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО ФОНДУ.

В Женеві відбудеться в серпні ц. р. 4-та міжнародня студентська конференція, яку організує Европейський допомоговий фонд. В програму конференції входять ріжні студентські проблеми, як на пр. студент та міжнародні зносини, справа студентської самопомоги і т. д. Крім цього буде улаштована з цеї нагоди в Женеві постійна виставка з студентського життя цілого світа, яку будуть відвідувати державні мужі та учені цілого світа, що прибуватимуть до Женеви. На цю конференцію запрошено також й українське студентство, яке вишле трьох представників до Женеви. Приготовання до цеї виставки вже в повнім ході.

„ПАНИЧ" ГУЛЯЄ.

Небезпечний ватажок розбійничої шайки „Панич" гуляє в повіті Ніско дальше. Сміливість його доходить до того, що він доконує нападів в білий день. Недавно виконав він три грабункові напади в однім дни. Ватажок відзначається великою хитрістю і кпить собі з орґанів безпеченьства. Часописи доносять, що населення укривае ватажка перед небезпеками.

І ШВАЙЦАРЦІ ЗБРОЯТЬСЯ.

Начальна команда швайцарських військ випробовує тепер новий машиновий кріс власного моделю. Буде він дуже леґкий і заступатиме властиво ручний кріс, але буде від нього 50 разів видатніщий.

Франція вже готова до умови про сплату воєнних довгів Америці.

ПАРИЖ, 26. мая. — Сьогодня у французькому сенаті сенатор ґенерал Тофлі поставив запит у справі полагоди питання про французький воєнний довг Америці.

Йому відловів міністер закордонних справ Бріян.

Він сказав, що Франція не відмовлювалась від полагоди і сплати того довгу. Ніхто з одвічальних осіб у Франції, казав він, не заявляв таких річий. Бо Франція усе в історії виконувала свої зобовязання і навіть висше ставила їх від власного інтересу. Її національна гордість, продовжував Бріян, не дозволяла відказуватись від своїх обовязків.

Далі він зазначив, що Франція проволікла справу воєнного довгу, який винна Америці через свої фінансові клопоти, але вона не хоче бути лихим довжником і полагодить його вже небаром. Для сього, казав, назначено міністра скарбу Кайо і його заступника і вони зачнуть з Америкою переговори про умову сплати воєнного довгу на раціональних основах.

ПРО ДОГОВІР ВИЛСОНА З КЛЄМАНСОМ.

ПАРИЖ, 26. мая. — В сенаті говорив нині сенатор Ґуржі про „забезпечення" границь Франції. Він дорікав Америці, що покинула аліянтів і їх версайський „мировий" договір, а натомісць заключила з Німеччиною окрему мирову умову, проголосивши наперед мир між собою і Немиччиною.

Сього, казав він, не бувало в історії і се нове міжнародне право.

Найбільше дорікав Америці, що відкинула умову Клеманса з Вилсоном про „забезпеченнє" Франції, на основі якої Америка мала і набудуче обороняти Францію у війнах.

Тоді встав міністер закордонних справ і запротестував проти слів сенатора Ґуржі. Бріян сказав, що сенатор може говорити, що се новість в міжнародньому праві, коли Америка проголосила мир, але не може дорікати за відкиненнє договору Клеманса з Вилсоном, бо Америка поступила згідно зі своєю конституцією. Франція повинна була знати, казав він, що президент Злучених Держав не може заключувати договору на власну руку, але що його мусить відтак приняти сенат, аби був правний, а сенат міг приняти або відкинути і по своїй волі відкинув договір.

БОЛЬШЕВИКИ І ДІЯМАНТИ.

МОСКВА, 26. мая. — Советська влада запросила заграничних амбасадорів і послів до підземного склепу в державному банку, де показала їм давні царські корони, діяманти, перли і всякі дорогоцінности, які всі там збережені в порядку.

Усі ті дорогоцінности оцінено на $50,000,000.

Советські урядовці заявили, що їх влада не гадае продавати сих дорогоцінностий, а збереже, щоб показувати, яка розтратна була царська влада.

ҐАЗИ У ВІЙНІ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 26. мая. — Конференція для контролі над оружем відкинула проект американської делеґації, щоби заборонити вивіз отруйних ґазів.

ФРАНЦІЯ І ВАТИКАН.

ПАРИЖ, 26. мая. — Французький уряд відкинув предложенне бувшого кабінету Ерріота про скасованне французької амбасади при Ватикані, а постановив задержати її і надалі.

РОБІТНИКИ І ФАШІСТИ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 26. мая. — Конференція праці, яка тут відбуваеться з рамени Ліґи Народів, постановила допустити фашістських делеґатів з Італії, але заперечила їм права вибору до комісій, з причини, що їх не вислало робітництво.

ДЛЯ АНҐЛІЇ НЕМА.

ЛОНДОН, 26. мая. — Анґлійський міністер скарбу Черчил заявив сьогодня в палаті громад, що жадна з аліянтських держав не сплачуе Анґлії воєнних довгів.

ЩЕ НЕМА ВІСТКИ ПРО АМУНДСЕНА.

ОСЛО, столиця Норвеґії, 27. мая. — Досі вже минуло майже 6 днів, а ще нема жадної вістки про експедицію Амундсена.

Одні зачинають побоюватись за долю відкривців, а інші запевнюють, що все буде гаразд і вони скоро вернуться домів.

Підносять голоси, щоб Норвеґія звернулась до Америки, аби вислала великий воздухоплав до північного бігуна на ратунок експедиції.

ДУШОГУБСТВО.

ПАРИЖ, 26. мая. — Сьогодня убила тут вистрілом з револьвера хора умово женщина Марі Бонфеі провідника французьких роялістів (монархістів) Ернеста Бержера.

Виявилось, що вона убила Бержера через помилку, бо хотіла убити іншого чоловіка.

ХОТЯТЬ КОРОЛЯ.

БУДАПЕШТ, столиця Уґорщини, 22. мая. — Угорське правительство приготовляе проект закона про установленне уряду палятина з 1867 року, себто заступника короля.

Палятином був би дотеперіщній ґубернатор-реґент адмірал Горті.

Він мае бути палятином до повнолітности 12-літнього Отта Габсбурґа, котрий мае небаром приїхати сюди з мамою Зитою, а котрого мадярські монархісти [illegible] проголосити королем Угорщини.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
[illegible] published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
[illegible] by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧОМУ ГІНДЕНБУРГ?

Чому Німеччина вибрала першим президентом своеї републики генерала Гінденбурга, отсе питание ще й по нині товчеться по американських газетах і журналах.

У відповідь на нього американський тижневик „Ді Індепендет" перечисляе своїм читачам цілий ряд подібних випадків з історії других народів.

І так Франція, програвши війну з Німеччиною в 1871 році, скинула з престола свого цісаря Наполеона Третого, що її довів наперед до війни, а відтак до розгрому, і в короткий час опісля вибрала своїм президентом генерала Мекмегона, котрий відзначився в цій війні, а ще більше в попередній війні против Австрії в Італії. В той спосіб виборці показали, що военний герой мае в них велике поважанне й промовляе до їх почувань. Добрий полководець у війні, Мекмегон показався кепським політиком у мирі. Його противники закидали йому імперіялізм так довго й завзято, що він остаточно мусів зрезиґнувати зі свого уряду. Сей експеримент з военним героем відай вилічив Францію на довгі роки з обожання военних героїв, бо навіть після світової війни, котра вкрила славою кількох французьких генералів, сі не мали вже ніякого політичного престіжу підчас виборів французького президента.

Найбільше примірів почитання военних героїв дае нам не хто другий, як північно — американська юнія. Прецінь першим президентом Злучених Держав був военний герой молодої американської републики, полководець американської революційної армії, Джордж Вашингтон.

Андру Джексон, семий президент Злучених Держав, був генералом американської армії підчас англійсько-американської війни в 1812 році. Як генерал він осягнув найбільшу сухопутну побіду в сій війні, коли не допустив ворога до заняття міста Ню Орлінса. Сей подвиг та його пізніші блискучі походи проти червоно-шкірих Індіян зискали йому славу наперед серед найдальше на захід висунених кольоністів, а відтак і серед усего американського народа. Хоча він був воякою всею душею і нічим більше, хоча він резиґнував два рази зі становища сенатора, на котре його вибирано проти його волі, його висунено на кандидатуру на уряд президента, проти його волі, і, також проти його волі вибрано на сей найвисший уряд краю. Він був одиноким военним героем, котрий навіть на цивільним становищи вспів задержати свою популярність, — бо навіть Джордж Вашинґтон, котрий не був злим адміністратором, був опісля знеохочений опозицією, що остаточно зрезиґнував.

Девятим президентом Злучених Держав був Вілям Генрі Гарисон, котрий по Джексоні був найпопулярнійшим військовим героем у війні з 1812 року. Підчас його виборчої кампанії найголовнійшим арґументом у користь його вибору була його побіда над Індіянами коло Типеканов.

Дванайцятим президентом Злучених Держав був Захарій Тейлор, що вславився був у війні проти Мексика. Коли його висунено яко кандидата, він навіть не знав, з якої партії кандидувати. Ні його адміністрація, ні урядованне Гарисона не відзначалося нічим замітним.

Вісімнайцятим президентом Злучених Держав був Юлісес Ґрент, що вславився в війні з Мексиком, а ще більше в війні проти південних стейтів. Власне ті прикмети, які робили з нього такого знаменитого генерала, його рішучість, твердість і завзятість, робили з нього одного з найгірших політиків, яких Америка колинебудь мала.

Двайцять-третий президент Злучених Держав, Бенджемин Герисон, вславився був в горожанській війні тим, що хоча не мав ніякого військового образовання, зорганізував свій полк і своїми побідами добився ранґи генерала. Його адміністрація не зазначилася нічим гідним уваги.

Ним вичерпалася лінія американських военних генералів на найвисшім цивільним становищи американської републики. Послідна війна дала Америці теж богато военних героїв, декотрі з жовнірів добилися до конґресу, але славні американські полководці вже не звертали на себе близчої уваги підчас двох президіяльних виборів. З того роблять заключения, що почитання военних героїв є немовби молочною недугою молодих републик. Захоплені военними побідами виборці голосують за героем, немовби побіда в бою давали ґарантію за політичний розум та такт. Треба аж живого досвіду, щоби виборці переконалися, що війна вимагае инчих прикмет, як мир. Як молода людина, так і молода держава, учиться через досвід, через похибки. Навчилася сього Америка аж по шести пробах. Тому й нема що дивуватися, що й молода німецька република поклала свої мирові надії на людину, на яку вона мала в часи тяжкої війни, в якій проти Німеччини стояв мало не ввесь цивілізований світ.

КОНВЕНЦІЙНА КАМПАНІЯ ЄДНАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ

ЗГІДНО З УХВАЛОЮ 16-оі КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА ПРИНИМАЄТЬСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ [illegible] В КВІТНИ, МАЮ І ЧЕРВНИ 1925 Р.

Альфред Деблін.

МІСТО ТРЬОХ НАРОДІВ

(Поляки, Жиди та Українці у Львові).

Альфред Деблін (Doeblin), один з найвидатнійших письменників сучасної Німеччини, автор великих романів „Три скоки Ванг-Луня" й „Валенштайн", описуе в журналі „Rundschau" свої львівські враження. Гостро й живо схоплені, вони може не зовсім вірно передають дійсність, але показують, як та дійсність переломлюеться в очах чужинця. Цього досить, щоб з описом Дебліна варто було познайомитись.

Редакція.

Увечері на вулиці Леґіонів. Осліпляюче світло, видно як удень. На правій стороні аж кишить від людий на широкім тротуарі перед сяючими й модними викладовими вікнами. Це рослі, стрункі Поляки з молодими чорнявими обличчами, в модерно пошитих плащах та гостроносих черевиках. У колишній російській Польщі елеґанцією і пікантерією визначаються жінки; тут нею визначаються мущини. Також у склепах повно річей. Приходять жінки, мягкі й делікатні. Австрійський тип. Дивна річ: Москалі витворили активний жіночий тип, Австріяки спромоглись тільки на витворення цих ручних і непоказних домашніх звірятoк, цих Сузанночок у кожушках. З иншими мущинами тут мається до діла, з иншою мораллю. Тут кокетують мущини, стріляють очима й залицяються; оздоблюють себе майже як жінки. Вони роблять із себе півнів. У Варшаві жінка ластиться мов кицька, там вона удае хижого звіря; там еротична атмосфера більш напружена, мущина бореться з жінкою, стоїть на чатах. (Тут усе навпаки). Комедія там і тут, на-диво ріжна реальність.

Осторонь Жиди гуртками й купами, в чорних і брунатних плюшевих капелюхах з твердими краями, часом капелюхи мають фалдину, часом вони тільки вдавлені. Де-котрі мають капелюхи з хутряною обшивкою: то бароковий яломок („штраймель"). Жиди, що тут похожають, здебільшого европеїзовані. Балакають голосно. Старші мають заложені за спини руки, шкандибають за течією трохи нахилившись. Часом один зупиняється й починає балакати руками, його пхають далі. Майже всі люди, що тут прохожуються, мають добре вигодовані обличчя.

Ресторани тут австрійські. Ростбіф, поданий мені до обіду, був по-західному твердий. У бувшій російській Польщі їдження було святом з музикою. Тут жеруть річево, щоб набити черево. Вони читають часописи з ложкою в руці, їдять фейлетони.

Потрясаючо ділае на мене жидівство на вулиці Леґіонів. Знахожу тут живі напружені вирази, шукаючі погляди, сторожке прислухування — усі типи шахраїв, шиберів, спекулянтів. Цілими лавами, купами, немов табором стоять вони тут. Ця вулиця наводить жах. Вона провокує, як одна суцільна чорна биржа. Хто пройде нею, той знає, що таке торговля повітрям, непродуктивна праця, який ґрунт мають під собою ворожі закиди паразитизму й дармоїдства. Ні один чоловік, що хоче добра цьому народови, не намагатиметься щось тут затерти. Що таке явище могло виникнути, це показуе, як фальшиво, нещасливо й небезпечно для себе самого й для свого оточення стоїть жидівська людність під господарським зглядом. Це наслідок кількасотлітньої політики. Глухий кут. Фізична та господарська деґенерація, необачно виплекана. Це повинність провідників знайти з цього вихід. Вигляд цеї страшної жидівської вулиці мусить врізатись в їх мозок. І хай бють себе в груди ті, що їх сюди загнали.

Під ворітьми, я бачу, стоять люде. Двое збентежено балакають. На хіднику стоїть купка модерно одягнених, у камашах, з гарними ціпками. Один з них глузливо й при одобренні решти накидаеться на старшого, що стоїть мовчки в своїм каптані, замащенім у глині. Перед готелем „Бристоль" починають збиратись цікаві, серед них е кілька рудих.

Українці не визнають факту польського панування над Львовом. Український нарід живе роздертий між Москалями та Поляками, й спокою все нема. Я балакав з де-якими особами у місті. Маю враження, що відбувається потайна, але страшна народня боротьба. У місті видаються українські часописи; одна друкується на Ринку. Беру одне випадкове число з славянськими літерами — вони походять зі старогрецького; більшість я можу прочитати; за ними ще стоїть стара Византія; кожна літера мусить їм нагадувати Царгород, — коли дивлюсь на часопись, аж на цілій шпальті вона не мае — нічого. Замісць вступної статті біла пляма; цензура як в часі війни. Порожня шпальта, яка незвичайно добре орієнтує. Я балакаю де-з-ким. Вони мають сильну симпатію до німецького й до Німеччини. Але страшною, сліпою, глухою ненавистю, цілком звіринною ненавистю до Поляків дише багато з цих Українців. Серед спокійнішої частини панує почуття чужости до Поляків. Серед освічених живе почуття поневоленої нації; вони намагаються збудити національне почуття шляхом культурної праці. Я не можу перевірити всього, що вони мені розповідали. На вулиці Леґіонів був недавно доконаний атентат на польського президента. Припалали якогось Жидка. Але в дійсности атентат мав доконати Українець, а що з ними поводяться суворо й що вони тайно та явно стоять в опозиції до польської держави — цьому я вірю. Багато їх мае сидіти в тюрмах, найкращі мужі живуть на вигнанні. Стрічаю де-котрих, це спокійні повільні люди з гострими рівними обличчами, чорними очима, гладким чорним волоссям. Вони роблять враження порядних хліборобів, вони здержливі. Львів є живим, західно-модерним середнім містом, діловітість і спокій панують на його вулицях. Але раптом виявляється предивна річ. Це місто лежить в руках двох противників, які за нього боряться. На заднім пляні й під землею ведуть підкопи ворожнеча й насильство. Провінція, Східна Галичина, мае бути просякнена лише небагатьома Поляками; урядники й військо — Поляки, нарід — Українці, по селах і місточках — також Жиди (очевидно мае бути: „по місточках і містах". Ред.). Але Поляки хотять здобути край своїми кольоністами, жовнірами, інвалідами; та їх небагато. А через те Поляки не хотять українського університету у Львові, кажуть противники, бо бояться, щоб Українці не опанували міста. Опанованне, думають Українці, все одно прийде. Провадиться потайна й відверта війна, гірша, ніж минула війна Ірляндії проти Англії. Бо тут край і нарід трудно відграничити; вони переплетені взаемно, а крім того Українці що-йно тепер розвивають свою національну свідомість у боротьбі, а Поляки намагаються її ослабити або навіть опанувати, що викликуе більшу злобу й ненависть Українців. Думки все крутяться довкола українського університету у Львові. Українці не дають своїм синам студіювати у Львові, щоб не створювати прецеденту. Тут був український тайний [illegible] реслідування він зник (помилка. Ред.). У Празі, де перебувають еміґранти, був також університет, тепер його також нема (знов помилка. Ред.). Був плян приточити до польського університету у Кракові українське торсо. На це Українці не годились, щоб не відірватись від свого народу, який їх підпирає; українські професори на вигнанні також це відхилили. Коли польський міністр закордонних справ пообіцяв у Женеві дати тут університет, то він потім був змушений викреслити цей уступ з протоколу; польські протестаційні збори у Львові виступили з погрозами. Так непримиримо стоять проти себе народи, або їх провідні верстви.

Іду на село, придивляюсь до цих українських мущин, жінок, дітей. Незвичайно сильна людська порода, антропологічно дуже багата на типи. У родинах є багато дітей. Сила селянських карликових господарств з тенденцією до пролетаризації. Вони панують у краю. Також у багатьох містах, як Станиславів, Коломия, Дрогобич, вони творять більшість супроти Поляків та Жидів. Відсоток інтелігенції серед них малий, але серед селянських дітей є сильний рух до освіти. Їх духовенство є радикальне під зглядом суспільним і націоналістичне під зглядом політичним.

Так живуть ці три народи у Львові разом, поруч себе: Поляки, пануючи над містом, уважні, живі господарі,—Жиди, многомовні, замислені чи неприступні, недовірчиві, оборонні, рухливі, жадібні до життя, — Українці невидимі, беззвучні там і тут здержливі, палкі, небезпечні, сумні, з напруженням заговірників і повстанців довкола себе.

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

ПРОМОВА УКРАЇНСЬКОГО ПОСЛА У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Дня 25. квітня с. р. промовляв у варшавському соймі представник Укр. Клюбу пос. **Павло Васильчук.** Він зазначив, що сьогорічний буджет нічим не ріжниться від попереднього. Він є буджетом мілітарної і поліційної держави. (Маршалок звертае увагу, що можна критикувати уряд але не державу). Пос. Васильчук продовжав: Буджет є проти-селянський. Ніякий демократ не лише з причин політичних, але й суспільних та господарських брати за нього відповідальности не може. Уряд фамілії Грабських є визначно реакційний. **На українських землях податкова система довела до голоду.** Кольонізація, масові арешти, недостача відбудови краю, невиконання язикових законів і т. и. — ось що є прикметою сього уряду. Рішаючі чинники роблять основну помилку, коли в українській і білоруській справі не хотять добачувати квестії, що далеко виходить поза границі Польщі. П. Тугут нічого не зробив своєю присутностю в уряді. Є він такийсамий як інші члени уряду. І він є за асиміляцією українського народу і за державною та територіяльною уніфікацією. Проти поведення польського уряду і польського режиму Українці мусять протестувати перед цілим світом. Українці не дозволять трактувати національного руху яко руху комуністичного. Українці є народовцями і борються за свої національні права. Останні арешти се провокація, звернена проти всього українського народу. Відповідаю на сю огидну провокацію буде одноцільний український національний фронт. З принципових причин і з огляду на політику уряду, Український Клюб голосувить

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

Властивий зміст Золотої Книги Ювилейної Кампанії зачнеся друкувати в Свободі сейчас по справленню вступного виказу членів-організаторів.

Стефан Терлецький з Істон, Па. подае адреси двох приятелів, як певних кандидатів в члени У. Н. Союза, а то Олекса Карп, 51 Аллен Стріт, Ню Йорк, Н. Й., і Антін Баліцький, 93 Генри Ст., Ню Йорк, Н. Й. Терлецький подае, що се люди морально і фізично здорові і бажають до організації пристати з жінками. Ану, котрий з нюйорських орґанізаторів постараеться тих людий придбати до свого відділу.

Дм. Базів з Олієн, Н. Й. Приняті 16. Гол. Конвенцією нові палиси, то е нові форми обезпечень в У. Н. Союзі ввійдуть в життя аж після того коли будуть вироблені потрібні до того всі формулярі і табельки вкладок. Над сим вже працює компетентний експерт і треба сподіватись, що все буде готове так що з початком слідуючого року ті нові палиси зачнеться вводити в життє. Інші зміни статута входять в життє з 1. липня с. р. Вибраний сею конвенцією головний уряд став правосильним з днем 1-го мая с. р. Близші інформації о нових палисах так діточих як і повнолітних членів будуть подані опісля.

До відділу 263-го: Коли хто при вступі подав собі вік інакший як в дійсности мае, тому після прав статута, грозить утрата цілої суми обезпечення. До справлення віку е відповідний формуляр. Утрата посмертного, через поданне неправдивого віку до аплікації тим певнійше наступить, коли через таке поданне віку член зістав принятий до кляси, до якої з правдивим віком його неможнаб було приняти. Хто знае, що мае поданий неправдивий вік, повинен чимскорше справити.

Пані Теодора Демчук, предсідателька від. 318-го в Нортгемптон, Па. Дякуемо за щиру організаційну працю, а на запит чи муситься посилати урядника як свідка до доктора з кождим кандидатом, мусимо сказати, що так, бо тільки тоді е певність, що кандидат е тою самою особою, що її бадав лікар. Відділи, котрі сей припис статута легковажать і до лікаря **з кандидатами свідка не делегують, часто падуть жертвами ошуканьства, чим доводять себе і організацію до поношення тягарів і втрат. Щоби до відділів і організації невкрадалися лю**ди тяжко і невилічимо хорі, треба щоби відділ мав свого довірочного лікаря і свідка, що лікареви представлено до бадання кандидата, а не кого іншого.

Справу плачення згори асекураційних вкладок вже нераз обговорювалося а мимо того ще все декотрі відділові секретарі запитуються, чи вписавши нового кандидата треба брати сейчас місячну вкладку згори, чи чекати, аж з головної канцелярії прийде рахунок. Відповідь: Практика з приниманнем членів доказуе, що конче треба брати вкладку зараз при виписуванню аплікації. Державний асекураційний закон признае вступ доконаним **тільки тоді, коли заплачена** вкладка. Чекати з побранием вкладки аж прийде рахунок **е непрактично, бо** головна канцелярія рахунки висилае нераз аж в місяць пізнійше, то е по втягненню до рекордів виписанню і висланню грамоти і відзнаки тай тоді, коли вже член повинен складати згори другу то е слідуючу вкладку. Тож коли при вступі кандидат незложить згори вкладки, а в місяць пізнійше прийдеться йому після рахунку зложити нараз дві вкладки, то такий кандидат легко відступае і вся з ним праця так відділу як і головної канцелярії тратиться на дармо. Всегда вкладку треба брати згори обчислену після віку і суми обезпечения. Вразі не приняття, побрані згори гроші кандидатови звертаеся.

Секретар від. 57-го: Панну Е. Ф. треба приймити на ново до молодечого департаменту, де вона зачекае на нові палиси, які ввійдуть в життє з початком слідуючого року. Свідоцтво лікарське на діточих аплікаціях е на се, щоби секретар відділу, коли сам не може засвідчити доброго стану здоровля дитини, міг відослати її до збадання лікареви, котрий тое свідоцтво вповні випише. Взорець як виписувати діточу аплікацію посилаесь Вам почтою.

Конвенційному делегатови з Ансонії: котрий питаеся, чи ухвала 16-тої конвенції, яка признае правосильним тільки такий відділ, що мае 25 членів, відноситься також до старих відділів, котрі тепер мають чартери хоч не мають 25 членів. Чи такі старі відділи чартеровані однак немаючі 25 членів, будуть могли дальше висилати делеґатів на конвенції?

Відповідь: Ухвала конвенційна виразно постановляе, що тільки такі відділи будуть могли на будуче висилати делеґатів, котрі мають щонайменче 25 членів. Се отже відноситься до всіх відділів як старих так і нових з тим, що новим відділам не буде видаватися чартерів поки не будуть мати повного числа 25 членів. Тая конвенційна ухвала каже, що відділ з менчим числом членів буде уважатися в стадіюм організовання, а що таке стадіюм не може бути вічним, для того такі відділи без огляду чи вони вже чартеровані чи ні, будуть підлягати можливости розвязання згідно з іншими параграфами статута організації. Тому щоби підчинитися ухвалі послідної конвенції, обовязком кождого відділу У. Н. Союза е чимскорше доповнитися членами щонайменче до числа 25. Сейчас до укінченню теперішної конвенційної кампанії відділи немаючі приписаного числа членів, будуть розвязані, а в першу чергу там де в місцевости е більше відділів У. Н. Союза і легкий перехід для членів з переступними листами. Старайтеся свій відділ доповнити або лучіться з другими. В Лучности Сила.

Секретареви Ст. Бардачевському і тим членам, котрих грамоти обтяжені лінами до відома: На грамотах членів, котрі при реформі затягнули довг званий ліном на се, щоби платити нисші вкладки, обчислені після їх віку, який мали при вступі а не в часі реформи, е подана числом і словами сума того довгу-ліна. Після тої суми легко обчислити кілько того довгу еще остаеся на грамоті кождого такого члена. З тої оригінальної суми зазначеної на грамоті, в році 1916 було подаровано одну четвертину, себто 25%, а решту, то е три четвертих частий оригінальної суми довгу-ліну, або 75%, остало тяжіти на грамотах дальше. З того, то е з оставшої суми, в 1917-тім році подаровано тим членам знов половину, а решта то е 37 і ½% остаеся до сплачення. Іншими словами: Днесь на грамотах тих членів, що при реформі ліни затягали, знаходиться еще **37 і ½% з тої суми, яка на тих грамотах виразно як довг числом і словами зазначена і після ухвали 16 конвенції проценту від того довгу більше не побираеся.**

А. Багнюкови, секретареви від. 236: У відповідь на Ваш цінний лист, сим повідомляемо, що в справі „нових палис" ухвалених 16-ою гол. конвенцією, позатим, що було сказано на самій конвенції і проголошено в конвенційнім протоколі, наразі нічого більше сказати не можна. Згідно з рішенням Екзекутиви, справу нових палис віддано одній з найповажнійших фірм експертів асекураційних до оброблення. Задачею тих експертів е поробити обчислення місячних вкладок членських на ті нові палиси відповідно до маеткового стану нашої організації і її організаційної сили згідно з державними законами асекураційними; злагіднение конечних до леґального діловодства ріжних формулярів і заведення канцелярійної системи ведення урядового діловодства з тими новими палисами так для відділів як і для головної канцелярії У. Н. Союза. Праця тая вже е в тоці і буде скінчена при кінци сего року так, що нові палиси будуть впроваджені в життя з початком слідуючого року. Однак помимо введення нових паліс, теперішні палиси після теперішних місячних вкладок будуть вестися дальше так, що на нові палиси нетреба бездільно чекати, але приеднувати до них якнайбільше нових членів тимбільше, що коли нові палиси будуть введені, то членам легко буде палиси переміняти, себто перейти з одного способу обезпечення в другий.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Франц Кузеля, емеритований урядник маґістрату і горожанин міста Бережан, упокоївся по довгій недузі в 76 році життя. Похорон відбувся в середу дня 22. квітня с. р.

З українського життя в Америці.

БРУКЛИН, Н. Й.

Представленне на будову Народного Дому.

В неділю, дня 24. мая сього року, давало українське товариство „Рідна Хата" в Бруклині, представленне „Арендар," штука в 3 діях Павла Зарицького. Вистава заслугує на увагу наперед тим, що весь дохід зі сього представлення призначений на виставленне українського народного дому в Бруклині, а відтак ще й тим, що се було перше представленне аматорського драматичного кружка при товаристві „Рідна Хата".

Як на перше представленне, аматори вивязалися зі своеї завдачі незвичайно добре. Піднести треба гру пп.: С. Бемка, П. Свідзінського, І. Риклінського, Д. Сметанюка, І. Малика, Г. Бардака, Т. Карплюка та І. Мудрика. Жіночих роль було дві, але обі вони відограні дуже справно пп. Періжок та А. Бручковською. Присутні на салі гості, — а було їх по береги мимо вливного дощу, — оплескували гру аматорів та підносили заслуги пп. Савіцького та Бемка, котрі найбільше заслужилися для вистави.

Перед представленнем відограв на скрипці кілька пісень малий, 10-літний укр. школяр, Михайло Малко, син бруклинського громадянина Григорія Малка. Молодий скрипак показав великий талан та зібрав бурю оплесків.

Після представлення Омелян Ревюк в короткій промові підняв вагу орґанізації драматичних кружків для національного життя на чужині. Перший виступ бруклинських аматорів з Української Хати свідчить добре про великий аматорський талан наших робітників та про потребу його розвою. Для сього, однак, треба власної салі, власного дому. Тому й добре робить „Українська Хата," що уряджує концерти й представлення на дохід будинку свого народного дому. Він закликав зібраних до збірки на будову дому, а гр. Василь Саїв і Іван Коптюх, секретарі товариства, записували жертви.

Після сього пішла довга й весела забава з танцями.

ГАВАНА, НА КУБІ.

Віднова народньої орґанізації на Кубі.

Орґанізація українських еміґрантів на Кубі, що зветься Комітетом Несення Помочи Українським Еміґрантам, відновила свою діяльність.

Комітет якийсь час мусів був припинити роботу, а то через інтриґи комуністичних аґентів, що хотіли його розбити, або захопити уряд товариства в свої руки.

Дня 16. квітня відбулися загальні збори товариства, на яких вибрано слідуючий уряд: Іван Новак, голова, Петро Бойко, заступник голови, Стефан Морицан, секретар, Михайло Олексів, скарбник. До контрольної комісії ввійшли: Михайло Филипів, Володимир Соломка, Андрій Марущак. Члени Управи: Семен Невідомий, Евгеній Ваньчук, Михайло Білик.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

На ратунок старому краеви.

Наша громада занята послідними часами перебудовою української католицької церкви, яка стала за малою. Треба було збирати фонди та жертви, бо видатки як звичайно при такій роботі значні. Але то одна справа, а народна робота друге. Коли рознісся по Америці клич допомоги голодному селу в краю, то не міг він минути і нас, як не минала нас ніколи ніяка акція, звернена на оборону рідної землі. Ми все її попирали з щирого серця і з широкої кишені, не жалуючи центів на ніякі народні потреби.

А що наша громада має серце для своїх братів в краю, то видко найкраще зі збірки на голодних. Наш парох о. Сполітакевич виголосив в церкві зворушаючу проповідь та заохотив людий, щоби сповнили людський та християнський обовязок і не відмовили жертви тим нашим дорогим, що з голоду примирають.

Збірка в церкві принесла $70, які вислано до Обєднання. Як на нашу під теперішну пору так обтяжену громаду сума та велика, яка свідчить, що наша громада має серце для рідного краю.

Кромі цего вислав ще до Обєднання Дмитро Дулиба $3 як народний податок за 1925 р., а тов-о „Подільська Січ" від. 8 У. Н. С. переслало титулом місячного податку рівнож $3, який зложили слідуючі члени: Ст. Салій $1.25, а по 25 ц.: П. Дюк, Н. Мазур, О. Бабій, М. Вашин, Е. Ґаздун, Т. Нечеснов і Гарасимів.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Збірка голодному селу.

На вічу в справі допомоги Рідному Краеви зібрано як поміч Голодному Селу $37. Розходу було $9, а $28 переслано до Обєднання в Филаделфії.

Жертвували по 5 дол.: Максим Паращак і Андрій Навроцький, Адрій Лимич 3 дол., по 2 дол.: Іван Стефанович, Теодор, Марак, Стефан Музика, по 1 дол.; Олекса Запаржоний Василь Могильський, Андрій Сисак, Юрко Мамовський, Михайло Юркевич, Михайло Колодрук, Йосиф Кумонька, Френк Ґенс, Ілия Віхоть, Яцко Хрунівський, Василь Ґонтарик, Петро Марикін, Рафаіл Остапчук, Теодор Данилюк, Павло Данило, Лука Кончук, Ф. Саґатий і Микола Кендзерський.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Український Хор ім. Лисенка, що істнує при укр. кат. церкві св. Івана Хрестителя (гора міста) улаштував дня 12. квітня б. р. концерт при співучасти відомих артистів, а саме Гната Палажія як сольового співака, а О. Д. Стеткевича (мол.) скрипака. Дохід призначено на допомогу Рідній Школі в краю.

Чистого доходу було $37, які переслано до краю через Обєднанне.

До заряду Хору Лисенка, що здобув собі в околиці заслужену славу, належать: Андрій Ґела диригент, Гр. Щустикевич предсідатель, Марія Кирчів касієрка, а Володимир Кушнір як секретар.

ВКРАВ 30,000 ФРАНКІВ І ВПИВСЯ.

Знаний в Парижі злодій Віляр вкрав 30,000 франків, відтак основно впився і всім прохожим роздавав по 5 франків доки стало готівки. Милосердного злодія заарештувала поліція.

ЗЛОДІЙСТВА ЛУЦЬКОГО СТАРОСТИ ҐЖИБОВСКОГО.

Як доносять польські часописи, розпочала луцька прокураторія слідство проти луцького старости Ґжибовського в справі ріжних злодійств старости на шкоду державного скарбу. Прокураторія вислідила, що цей кресовий панок, заки став луцьким старостою, допустився грубого обману в той спосіб, що оголосив в часописах начебто він і ще кількох спільників заложили спілку „Осаднік Кресови" з великими капіталами, маґазинами і т. п. На підставі цих оголошень одержав Ґжибовскі цертифікати на вивіз і продавав їх ґешефтярам.

В дійсности не було жадної спілки і жадніського маетку. Коли до міністерства подано донос про обманства Ґжибовского, він оголосив „ліквідацію" спілки.

Пізнійше дістався Ґжибовскі на посаду управителя луцького староства, однак не перестав вести інтересів „спілки". Почав ріжним спекулянтам видавати посвідки, що вони „кресові" осадники, а на підставі цих посвідок діставали спекулянти безплатно дерево на будівлю. Коли після укінченого слідства запитав прокуратор старосту, що він на те все каже, староста відповів: „Трудно, з чеґось жиць тршеба". — Перед виготовленнем акту обжалування повідомив прокуратор про цілу цю славну історію волинського воєводу. Всі були певні, що староста буде суспендований, — алеж ні!

Ґжибовского затверджено на стало старостою і заприсяжено.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ

Послідний Ногай.

(Історичне оповідання).

(Свобідно за Купером)

(16)

— Така рішучість мені подобаеся, — Худецкі сказав, затираючи руки.

Ідучи на балачку до польського полковника, сотник виглядав, неначеб ішов на заріз. Вертаючи до города йшов легким ходом, на лици грала усмішка.

— Ви такі, неначеб вам впав з серця якийсь дуже тяжкий камінь, — замітив Криса, коли вже входили в ворота Торок.

— Бо я вигадав щось таке, що з мене змие ганьбу, якою я покрив себе капітуляцією. Коби лиш все так склалося, як то я в моїй голові вимудрував. Іди до війска і проголоси мій приказ, щоби зараз зібралося в похід. Скажи, що відходимо відси. Нехай також люди зберуться, забираючи з собою лиш се, що найконечнійше. Козаки підуть без табору. Людям дай пять возів. Як все те зорудуеш, прийди до мене з Тихолізом... Але живо, не гайся!

Криса вернув за малу хвилину, бо саме повторенне приказів кому треба не богато забрало часу. Пішов до сотника з Тихолізом.

— Москалі труси, зрадили нас, — сотник промовив. — Боялися вдарити на Ляхів, отже не прийшли нам на поміч. Тепер мабуть Устінов потерпае, що як Ляхи возьмуть наш город, то вдарять на него. Отже він втікае, або вже втік. Польський полковник, або хоче ... на него і ... його йти до короля, або дістав приказ кінчати з нами і вертати на місце, де збираеся ляцьке війско проти Хмельницького. Сяк чи так, Ляхи підуть шляхом на урочище Явірник. Я знаю, що се місце дуже добре на засідку. Не знаю лиш того, чи пробравшися через Бог, здужаемо Ляхів переймити і засісти на них. Також не знаю такої дороги, котрою ми непомітно пробралисьби зза Бога до Явірника. Ляхів, правда, цілий полк. Але триста мушкетів нашої сотні першою сальвою здесяткуе і спантеличить Ляхів. Як по нашій сальві блисне триста наших шабель, то з цілого полку й сотка не лишиться.

— Гадка дуже добра, — промовив Тихоліз. — Знаю Явірник, знаю дорогу туди. Моя рада така, щоби зараз за Богом війско поділити на три рівні частини і повести їх двома окремими шляхами. Се тому, бо урочище треба обсадити війском з обох боків, а ідучи туди одним шляхом, на той бік не перейде, бо там багно. Одна частина війска нехай лишиться на боці, щоби на Ляхів, як вже будуть в урочищи, вдарити з заду. Як вдаримо на них з обох сторін і з заду, то вони підуть далі вперед і застрягнуть в багні. Хто не згине від козачої шаблі, або кулі, той втопиться в багні.

— Добре! — сотник крикнув урадуваний. — Нема нішо злого ... що ... Тепер ходім подивитися, чи всьо готове до походу.

Вийшли на великий майдан посеред города. Козаки стояли готові до походу. І народ був готовий. Не богато було сего народу. З жінками і дітьми всего трицять душ. Всі сиділи на возах. Варка і Христя на конях. Для їх охорони сотник лишив десять козаків. Прощанне було коротке. Козаки висипалися з города на поле, рушили чвалом і по хвили щезли. В дві години по тім з города вийшла валка під охороною десяти козаків.

Польське війско стояло під городом призначеним на зруйнованне. Заки взялися за сю роботу, впустили до города Татар, бо з полишених в городі річий дещо могло мати для них вартість. Перетрусивши кожду хату, Татари зараз підпалювали її. По хвили горів цілий город. Татари вийшли з города люті, бо нічого ціннійшого не знайшли там.

— Чогож ти так довго задержав нас тут?! — кричали одні, обступивши Ямана.

— Ляхи піддурили нас, кажучи, що тут будемо мати велику добичу! — кричали другі.

— Добича не втекла, ще її дістанемо. Вже й навантажена на возах, щоби ми мали менше роботи, — промовив Яман, показуючи на валку, що вже доїздила до ліса.

Яман пустився туди, татарський чамбул за ним.

— Донькам козацького сотника не сміє впасти волос з голови! — Яман крикнув до своїх Татар, коли вже наближалися до валки. — Мушу обі дістати в мої руки живі і цілі.

— У валці побачили, що Татари здоганяють їх. Валка станула. Козаки, що конвоювали її, добули шабель і станули рядом перед валкою. Загреміли мушкети, посипалися стріли, бренькіт шабель змішався з ґалайканнем Татар та криком жінок і дітий. Польське війско підступило близше, але до бою не мішалося. Польський полковник виїхав на горбок і преспокійно дивився на ту, як казав, забаву. І бачив він, як росли купи Татар зарубаних козаками. Бачив, як падав козак за козаком, аж поки всі не погибли. Дуже дорого Татари заплатили за їх смерть і за ту невелику добичу. Розьвірені великими втратами, Татари кинулися на вози. Перший, що скочив на віз, вихопив з рук старої жінки, мабуть бабуні, малу дитину. Вхопив за ноги, замахнув нею і об драбину воза розтріскав голову. Ніж другого Татарина вбився в груди жінки, бо вже була стара і Татаринови не виплатилося брати її в полон. За часок всі діти були побиті. Жінки, котрі не побиті, лежали повязані.

Варки і Христі ніхто не займав. Гадаючи, що се щасливий случай, вони під кінець різні загадали чкурнути в кущі і там причаїтися аж до відходу Татар. Таку гадку піддала Варка. Вхопила за поводи коня Христі і потягла за собою. Вже добігали до кущів, коли за ними затупотіло. Дорогу забіг їм Яман.

— Не втікай, голубко! — крикнув. — Ти будеш моя. Ступай за мною!

— Твоя не буду і за тобою не піду. Радше зроблю собі смерть!

— Може також лишиш без опіки твою молодшу сестру?

Яман нахилився, обіймив Христю, перекинув її на свого коня, поклав поперек перед собою і не озираючись пустився в ліс.

— Віддай дитину! — Варка крикнула і пігнала за ним. За нею ступав кінь Христі.

Навкруги зруйнованого города настала мертвецька тишина, бо зараз по вимордованню валки Ляхи і Татари відійшли. Пустилися здоганяти москалів, надіючися наскочити їх несподівано. Полковник Устінов не думав, що сотник Лаврин так скоро здасть Торки. Гадав, що буде боронитися до загину, отже Ляхи ще не зараз відійдуть. Тимто й, думав Худецкі, ідучи до Бутурґіна, Москалі не будуть квапити і не дуже будуть пильнуватися. Показалося, що Лях рахував добре. На Устінова наскочив середупівночи, коли москалі, ставши табором в урочищи Явірник, спали твердим сном. Саме тоді, коли Ляхи по легкій побіді і покидавши зброю плїндрували московський табор, вдарили на них козаки Лаврина. Козаки ненаачеб знали, що сталося під Торками. Московські трупи покрилися ляцькими. Погиб також полковник Худецкі, котрий з могили біля Торок з таким вдоволенням дивився, як Татари вирізували народ обезпечений його словом.

По кровавім бенкеті Лаврин дав свому війску наказного сотника і приказав поспішати до Хмельницького. Сам з Крисою, Тихолізом і обома Ногаями вернув до Торок, бо від ранених Ляхів провідав, що там сталося. Коли сонце вже зайшло і землю покрила темна ніч, товариство вийшло з ліса. Попереду йшов Гамер, розглядаючися на всі сторони і вслухуючи. Схилився, бо побачив трупа жінки, лежачого лицем до землі. Обернув трупа і пішов далі. Цілі купи трупів лежали навкруги порозбиваних возів. Криса і Лаврин згиналися над кождим, але Варки ні Христі не знайшли.

(Далі буде.)

ФАРМИ!

ДОПИСІ.

ВИЛЛИМЕНТИК, КОНН.

Поміч інвалідам.

Дня 26-го квітня, 1925, на хрестинах у д. Андрія Лемешки у Вебстер, Месс., на поклик д. Василя Гірчиці зложили чесні гості на поміч українським інвалідам по одному долярови: Петро Іващишин, Антін Лемешка, Василь Драган, Василь Гірчиця, Андрій Лемешка і Андрій Савка; з коляди осталось $2.90. До десять долярів і на пересилку доложили д.д. В. Гірчиця і А. Савка. Вислано 19. мая с. до Українського Краєвого Т-ва опіки над Інвалідами у Львові, улиця Руська ч. 3, 10 долярів через почту. В імени українських інвалідів всім жертводавцям складаю щиру подяку.

Василь Гірчиця.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ.

Шевченкове свято.

Дня 23-го с. м. петерсонські Українці уладили Шевченкове свято перший раз; по довгих заходах удалось одиницям се свято устроїти, але через великі гримоти і блискавиці мало гостий прийшло. Було заповіджено на годину 7.30, але що трохи опізнено. Запрошений бесідник д. Стефан Костів з Джерзи Сити не прибув через перешкоду, так святочну промову виголосив Дмитро Лещишин з Пасейку, котрий представив зібраним життє Тараса Шевченка і його писменницьку творчість. Він говорив коротко але ясно, так що кождий міг добре зрозуміти його бесіду. Відтак слідували продукції хорові, сольові і деклямація „Розрита могила", яку віддеклямувала пані Редчук. Відіграв пару кавалків наш скрипак В. Редчук, а на закінчення відспівано „Ще не вмерла Україна".

Мушу признати, що хор пописався добре. Соля також випали добре. За се складається подяку усім співакам, а також їх диригентови пану Королишину за його труд, що так потрафив вивчити своїх співаків. Наші гості заховувалися дуже красно. Не перешкаджали в концерті, а по виступах хору своїми оплесками додавали охоти і похвалу співакам.

Тільки одно у нас біда, що наш народ так байдужий, що мало інтересується своїми народними справами. На театр або на мувинг пикчер де їх попихають і мусять чекати на лайні цілими годинами, то ідуть, але коли щось своє рідне робиться, то мало приходять.

Отже проситься усіх Українців, если щось нового появиться так приходіть громадно і єднайтеся в одну громаду і в один народ, бо в злуці сила. Коли в нас буде злука і сила, то ми прийдемо до своєї цілі.

Т. Г., гість.

ВЕСТ ПУЛМЕН, ІЛЛ.

Поміч голодним. — Поклик до Українок в Америці.

Дня 15-го мая с. р. наші січовички 9-тої сотні у Вест Пулмен зійшлись до п. Теклі Ясевич на 10-літний обхід її подружя.

При спільній забаві і при звуках українських пісень не забули присутні і про нужду-недолю та лихоліття рідного краю.

На поклик січовички Катерини Шемердяк маленька громада зібрала $6, котрі вислали на поміч рідному голодуючому народови через нашу загальну організацію Обєднанне. Зложили слідуючі: по 1 дол.: Катерина Шемердяк, Текля Ясевич, Пораскевія Романюк, Сава Миляновський; по 50 цнт. зложили: Емілія Грабінська, Анна Грабінська, Марія Сенчишин, Фофія Яніга. Чому решта жінок не розуміє справи про негайну поміч рідному краєви? Як доходять вісти, то у нас в Галичині під ляцьким ярмом діються страшні надужиття. Ляхи тортурують того, хто підносить голос о ратунок. Много нашого народу вже погинуло в тюрмах, а ще многі тюрми переповнені нашим народом. До того рік нужди, рік елементарного нещастя, град і бурі зницили засіви в 1924 році, так що селяни вже тепер терплять голод. Трохи якого збіжа мали, мусіли віддати за безцін, бо мусіли Ляхам податок і „данини" платити. Нині народ жиє в розпуці; голод косить його життє. Тож кличем нашим сестрам: поможіть тому нещасному народови, котрий вже корінцями живиться і голодом примирає.

Ляхи ратунку не дадуть бо у них „поготове". Бути може, що вкоротці прийде пора та будуть на зломані карки втікати як вже прібку робили перед наїздом большевиків.

В кого серце в грудях бється,
хто за рідню дбає,
Най збирає щирі лепти,
у край посилає.
Рідний народ в нужду вкритий,
у нужді ночує,
Той за морем має серце,
най про нього чує!

Кличем нашим є, щоби наше жіноцтво взялося щиро до акції ратункової рідному краєви, та щоб не забракло ні одної Українки, що не причинилась би до акції ратункової нащому народови в Галичині.

Катерина Шемердяк.
Шікаго, Илл.

НОВІ КНИЖКИ.

I.

UKRAINIAN FOLK SONGS: A HISTORICAL TREATISE. By REV. HUMPHREY KOWALSKY. 1925. THE STRATFORD COMPANY, BOSTON, MASS. $1.00.

Як самий заголовок показує, книжочка має на ціли запізнати американського читача з українською народною поезією. Щоби сього як слід доконати, на се треба було праці не мало. Треба було наперед запізнати читача з українською історією, з тими тяжкими переходами українського народа, відтак показати, як вони відбилися на устній творчости сього народа та дати взірці сеї творчости в англійськім переводі.

Автор книжочки добре здавав собі справу зі своєї завдачі і він по силам старався їх виконати. Він дає осібний уступ про вагу пісні з життю українського народа, далі розділює сі пісні на ґрупи та характеризує кожду ґрупу, додаючи до кождої взорець у переводі; наконець переходить до історичних пісень і при сій нагоді додає перегляд української історії.

Книжочка на загал свідчить про велику роботячість і пильність автора. 76 сторінок мусіли справді коштувати його праці немало.

Підчеркнути теж треба виразну толеранцію, з якою автор, католицький священик, підносить красу звичаїв і обичаїв, яких поганських початків він і не береться перечити. Не видно теж ніякої релігійної вузкоглядности в автора, коли він стверджує, що Поляки вживають польських католицьких церков для ширення польської культури серед українського народа.

Треба на жаль додати, що в книжку вкралося немало похибок, які сильно зменчують літературну вартість сеї книжки.

Передовсім транскрипція українських імен на англійське. Автор не виробив собі і не держався одного пляну, і тому ті самі слова й імена переписувані на англійське в одному місци на один спосіб, в другому на другий. Імя Драгоманова автор транскрибує на стороні 9. „DRAHOMANIV", а на стороні 38. та 39. вже „DRAHOMANOW". Імя Богдана Хмельницького автор пише по англійськи на стороні 33. „CHMELNITSKY", а на стороні 38. вже „CHMIELNITSKY". Імя Пантелеймона Куліша виходить раз „PANTELEYMON KULISH", то знова „PANTALEYMON KULISH". Коли взяти під увагу те, що ся книжка призначена передовсім для Американців, то можна легко представити собі, яке замішанне вона мусить викликувати в американського читача, коли навіть імен не „спеловано" всюди однаково.

Те саме треба сказати про імя краю. Автор пише раз „UKRAINE" то знова „THE UKRAINE". Котре імя має більше слушности, можна, що правда, сперечатися, але автор повинен рішитися або на одно або на друге, і вживати всюди або без родівника або всюди з родівником.

До ще сумнійших похибок треба зачислити те, що на стороні 9. Михайла Драгоманова автор охрестив Максимом. Хоч там автор подає відтак у спискі жерел імя Михайла Драгоманова, то американський читач готов подумати, що се другий чоловік, або що Михайло по англійськи Максим.

Подібне баламуцтво мусить викликати те, що автор називає Білорусинів „the white Ruthenians". Тут американський читач ще готов подумати, що мусять бути Українці (Русини) чорної раси, коли є Українці (Русини) білі. Се все можнаби було дуже гарно виминути, якби автор був написав, як все пишеться, „White Ruthenians".

Та все те можнаби ще поминути, якби лишень автор подав такі переводи українських пісень, з яких можнаби пізнати красу й силу вислову української народної пісні. На жаль сього про авторові переводи сказати не можна. В сих переводах не лишень нема ніякої сили, ні краси, але навіть думки оригіналу не віддано як слід. Для приміру возьмім вступ до думи про утечу братів з Азова.

Український народ зложив:

Як із землі турецької
Да із віри бусурменської
Із города із Озова
Не пили-тумани вставали:
Тікав повчок
Малий невеличок,
Тікало три братіки рідненькі,
Три товариші сердешні.
Два кінних, третій пішний-піхотинець
За кінними біжить-підбігає,
Кров сліди заливає,
За стремена хватає,
Словами промовляє:

О. Ковальський перекладає:

The Flight of the Brothers from Azov.
When out of the Turkish land
And from the faith of Mussulmans
A small regiment flew
From the Azov city:
A rather small troop,
And there were not great dust clouds.
Three own brothers were escaping,
Three beloved friends.
Two on horse-back; the third one on foot
Runs, approaches the riders,
Grasps the stirrup
And speaks out these words:

Коли до сього додамо ще те, що книжка має богато всяких неточностий та неправдивих інформацій, — як, приміром, те, що пісні Ще Не Вмерла Україна й Не Пора, Не Пора називається творами української народної творчости, — то мусимо поважно сумніватися, чи книжка може зробити українському народови якусь більшу прислугу. Автор завдав собі богато труду, але задача вийшла понад його сили.

II.

ПІДРУЧНИК ШВЕДСЬКОЇ РУХАНКИ ДЛЯ НАРОДНІХ І СЕРЕДНІХ ШКІЛ. НА ОСНОВІ ПІДРУЧНИКА Л. Н. ТЕРНГРЕНА ЗЛАДИВ ПЕТРО ФРАНКО, УЧИТЕЛЬ РУХАНКИ. — Львів 1924. Накладом Михайла Таранька.

Тут автор наперед розказує зовсім загально про значінне ґімнастики, а відтак систематично переходить вправи для ріжних членів тіла та на ріжних приладах. Друга частина описує всякі ґімнастичні забави, гри й змаги.

Про вагу ґімнастики й подібного підручника, здається, говорити нам, що живемо в краю спорту, зайво. Підручник злаjджений незвичайно дбало, цікаво й всесторонно. Тому можна сподіватися, що книжочка найде попит серед американських Українців.

III.

ЕРНЕСТ СЕТОН ТОМПСОН: МОЇ ЗНАКОМІ. (Нариси з життя звірів, які я знав). Із 148 образками і портретом автора. На українську мову переклала Софія Куликівна. — Львів-Київ. 1925. Накладом Видавництва „Молода Україна".

Ернест Сетон Томпсон відомий широко в Америці зі своїх оповідань та рисунків звіринного життя. Його книжки розходилися в Америці в міліонах примірників, і знають його певно й діти українських іміґрантів. Тому добреби було, щоби вони запізналися зі сим автором і в українському переводі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.